

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR****RUSTEM ESEN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/3189

Karar Tarihi : 17/1/2023

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Selahaddin MENTEŞ
Basri BAĞCI
İrfan FIDAN
Kenan YAŞAR
Muhterem İNCE
Raportör : Tuğba TUNA IŞIK
Başvurucu : Rustem ESEN
Vekili : Av. Abdullah ERKOL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; hukuk davasında delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasında hata yapılarak adil olmayan bir karar verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, davanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/1/2019 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. İkinci Bölüm tarafından yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ile eklerinde ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, A. Lastik Kaplama San. ve Tic. A.Ş.de (işveren) 18/12/2005-31/12/2005 tarihleri arasında çalıştığı iddiasıyla hizmet tespiti ve işverene ait işyerinde ağaç kestiği sırada üzerine ağaç düşmesi sonucu ağır yaralanmasına ilişkin kazanın iş kazası olduğunun tespiti talebiyle Mersin 2. İş Mahkemesinde (Mahkeme) 14/3/2007 tarihinde dava açmıştır.

8. Dava dilekçesinde başvurunun işveren firmada ustabaşı olarak çalışan R.A.nın denetim ve gözetiminde ağaç kesimi sırasında iş kazası geçirdiği ve ağır yaralandığı ifade edilmiş, anılan dilekçede kaza tarihi belirtilmemiştir. Bu kaza nedeniyle uzun süren tedavi sürecinde başvurunun sağ ayağının diz üstünden *ampüte* edildiği ifade edilmiştir. Anılan kazanın iş kazası sayılması talebiyle Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) yapılan başvurunun ise SGK müfettişlerinin incelemesi sonucunda başvuru adına kayden ve fiilen çalışma gün ve kazanç saptanmadığından iddianın ancak açılacak tespit davası ile ispatlanabileceği gerekçesiyle reddedildiği vurgulanmıştır. Dilekçede, başvurunun 18/12/2005-31/12/2005 tarihleri arasında sigortalı sayılması ve geçirdiği kazanın iş kazası olarak tespit edilmesi talep edilmiştir.

9. Mahkeme 23/2/2012 tarihli ara kararıyla Ankara Nöbetçi İş Mahkemesine talimat yazılarak iş kazasına ilişkin rapor alınmak üzere dosyanın iş güvenliği uzmanına tevdiinin istenmesine karar vermiştir. Sosyal güvenlik bilirkişisi M.O.K. tarafından 2/4/2012 tarihli raporda öncelikle başvurunun günlük yevmiye ile çalışan ve geçimini sağlayan bir kişi olduğu, olay esnasında işyeri adına kendisini görevlendiren kişinin nezaretinde ağaç kesme işini yaptığı, kaza tarihi olan 18/2/2005'ten önce veya sonra başvurunun fiili olarak çalıştığına ilişkin bir bilgi veya belge bulunmadığı tespiti yapılmıştır. Raporda; davalı işverenin ağaç kesimi için gerekli güvenlik önlemlerini almadığı gerekçesiyle %30 oranında, başvurunun ise dikkatsiz ve tedbirsiz hareket etmesinden dolayı %70 oranında kusurlu olduğu, olayın 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 11. maddesi gereğince iş kazası olduğu ve başvurunun 18/2/2005 tarihinde bir gün süreyle sigortalı çalıştığına tespiti gerektiği sonucuna varılmıştır.

10. Mahkeme 13/6/2012 tarihli kararıyla davanın reddine karar vermiştir. Kararda, SGK müfettişi B.A. tarafından düzenlenen raporda başvurunun hizmet akdi ile çalışmadığı ve olayın bu sebeple iş kazası sayılmayacağı tespitinde bulunulduğu belirtilmiştir. Devamında başvuru ile davalının davalı şirketin bahçesindeki ağaçları kesmek için motorlu testerenin her deposu için 20 TL'ye anlaştığı, ağaçların kesimi sırasında ağacın başvurunun üzerine düşmesi sonucunda yaralandığı belirtilmiştir. Mahkeme tarafından taraflar arasında

506 sayılı Kanun'un 2. maddesine göre hizmet akdine dayalı bir çalışma bulunmadığı ifade edilmiştir.

11. Başvurucu, mahkeme kararına karşı temyiz karar ve temyiz yoluna başvurma harcını ödeyerek temyiz başvurusunda bulunmuştur. Temyiz istemi 13/11/2014 tarihinde Yargıtay 21. Hukuk Dairesi (Daire) tarafından "hükümün Dairece benimsenmiş bulunan yasal ve hukuksal gerekçeleriyle dayanağı maddi delillere ve özellikle bu delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmediği" gerekçesiyle reddedilerek mahkeme kararının onanmasına karar verilmiştir.

12. Mahkemenin 3/12/2014 tarihli kesinleşme şerhinde Dairenin 13/6/2012 tarihli kararı 13/11/2014 tarihinde onaması ile kararın kesinleştiği belirtilmiştir.

13. Yargıtayın onama ilamı, başvuru vekiline 17/1/2019 tarihinde Mahkeme Kaleminde tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu 25/1/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

15. 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun "Yargıtay kararlarının tebliği" kenar başlıklı 438. maddesi şöyledir:

"Yargıtayın bozma kararları ile onama kararları mahkeme yazı işleri müdürü tarafından derhâl taraflara tebliğ edilir.

Tebliğ giderleri, temyiz dilekçesiyle birlikte, temyiz isteminde bulunandan peşin olarak alınır. Bu giderlerin ödenmemesi hâlinde 426/D maddesi hükmü uygulanır."

16. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Yargıtay kararlarının tebliği" kenar başlıklı 372. maddesi şöyledir:

"(1) Yargıtayın bozma kararları ile onama kararları mahkeme yazı işleri müdürü tarafından derhâl taraflara tebliğ edilir."

(2) Tebliğ giderleri, temyiz dilekçesiyle birlikte, temyiz talebinde bulunandan peşin olarak alınır. Bu giderlerin ödenmemesi hâlinde 344 üncü madde hükmü uygulanır.

17. 6100 sayılı Kanun'un "Harç ve giderlerin yatırılması" kenar başlıklı 344. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İstinaf dilekçesi verilirken, istinaf kanun yoluna başvuru için gerekli harçlar ve tebliğ giderleri de dâhil olmak üzere tüm giderler ödenir. Bunların hiç ödenmediği veya eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren mahkeme tarafından verilecek bir haftalık kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususu başvurana yazılı olarak bildirilir. Verilen kesin süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verir..."

18. 506 sayılı Kanun'un mülga 2. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Bir hizmet akdine dayanarak, bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılanlar, bu kanuna göre sigortalı sayılırlar"

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 17/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

22. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyumsuzluklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (*Güher Ergun ve diğerleri*, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

23. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyumsuzluklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (*Güher Ergun ve diğerleri*, §§ 41, 45).

24. Somut olayda başvurucunun 14/3/2007 tarihinde açtığı dava 13/11/2014 tarihinde Yargıtay tarafından onanarak kesinleşmiş, Mahkemece 3/12/2014 tarihinde kesinleşme şerhi düzenlenmiştir. Bununla birlikte gerek 1086 sayılı mülga Kanun gerekse de 6100 sayılı Kanun'da yer alan ve Yargıtayın bozma kararları ile onama kararlarının mahkeme yazı işleri müdürü tarafından taraflara derhâl tebliğ edileceğine ilişkin emredici hükme rağmen nihai kararın yazı işleri müdürü tarafından başvurucuya tebliğ edilmediği anlaşılmıştır. Başvurucu vekili ancak aradan yaklaşık dört yıl geçtikten sonra 17/1/2019 tarihinde talebine istinaden Mahkeme Kaleminde onama ilamını tebellüğ edebilmiştir. Yargıtayın onama kararının taraflara derhâl tebliğ edilmemiş olmasının Kanun'un emredici hükmüne aykırı olduğu özellikle vurgulanmalıdır. Sonuç olarak eldeki başvuruda makul

sürede yargılanma hakkı bakımından yargılama süresinin belirlenmesinde *Güher Ergun ve diğerleri* başvurusundaki ilkeler ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar gereğince dava tarihi ile Yargıtayın nihai karar olan onama kararının tarihi esas alınmak suretiyle tespit edilen 7 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

26. Başvurucu;

i. Meydana gelen kazanın iş kazası olup olmadığının tespit edilmesi ve tarafların kusurlarının belirlenmesi amacıyla Mahkemenin bilirkişi raporu aldığını, söz konusu raporda kazanın iş kazası olduğu ve bir gün süreyle sigortalı çalıştığı tespit edilmesine rağmen Mahkemenin bilirkişi raporuna hiç değinmeden davayı reddettiğini,

ii. Dairenin de hatalı olan mahkeme kararını gerekçe göstermeden onadığını, olayın tipik bir iş kazası olmasına rağmen 506 sayılı Kanun'un uygulanmadığını,

iii. Hukuka aykırılığın tüm belgelerle ileri sürülmesine rağmen Dairenin hiçbir itirazı değerlendirmedini belirtmiş, adil yargılanma ve etkili başvuru hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

27. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu genel itibarıyla mahkeme kararının hukuka aykırı olduğundan yakınmıştır. Anılan şikâyetin nihai anlamda yargılamanın sonucuna yönelik olduğu tespit edildiğinden iddiaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

28. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında *kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara* ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyumsuzlukla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. *Ahmet Sağlam*, B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

29. Bireysel başvuruya konu davadaki olayların kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, yargılama sırasında delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile kişisel bir uyumsuzluğa derece mahkemeleri veya temyiz mercileri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamaz. Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin veya temyiz mercilerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Bu çerçevede derece mahkemelerinin ve temyiz mercilerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz (*Miras Mümessillik İnş. Taah. Reklam. Paz. Bas. Yay. San. Tic. A.Ş.*, B. No: 2012/1056, 16/4/2013, § 35).

30. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (*Hikmet Balabanoğlu*, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

31. Somut başvuruya konu olayda başvurucu, davalı işverene ait işyerinin bahçesindeki ağaçları keserken ağaçlardan birinin üzerine devrilmesi sonucu yaralanmış, bacağını diz üzerinden ampute edilmiştir. Başvurucu, kaza sonrasında 18/12/2005-31/12/2005 tarihleri arasında sigortalı sayılmasına ve geçirdiği kazanın iş kazası olarak tespit edilmesi talebiyle dava açmıştır. Mahkeme ara kararı ile iş kazasına ilişkin rapor alınmak üzere dosyanın bilirkişiye tevdiine karar vermiştir. Bilirkişi raporunda öncelikle, davalı işverenin ağaç kesimi işi için gerekli güvenlik önlemlerini almadığı gerekçesiyle %30 oranında, başvurucunun ise dikkatsiz ve tedbirsiz hareket etmiş olmasından dolayı %70 oranında kusurlu bulunduğu, olayın 506 sayılı Kanun'un 11. maddesi gereğince iş kazası olduğu ve başvurucunun 18/2/2005 tarihinde bir gün süreyle sigortalı çalıştığı tespit edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Mahkemenin davanın reddine ilişkin gerekçesinde ise SGK müfettişi tarafından düzenlenen rapora atıfla başvurucu ile işveren arasında 506 sayılı Kanun'un 2. maddesi kapsamında hizmet akdine dayalı bir çalışmanın bulunmadığı ifade edilmiştir.

32. Başvurucunun bir gün sigortalı sayılması ve kazanın 506 sayılı Kanun kapsamında iş kazası olarak tespit edilmesi hususlarının Mahkemeye ait bir yetki olduğu vurgulanmalıdır. Mahkeme sigortalılığın veya iş kazasının tespitine esas olan *hizmet akdi* ilişkisinin olup olmadığını değerlendirmiştir. Gerekçede; başvurucu ile davalının şirket bahçesindeki ağaçları kesmek için motorlu testerenin her deposu için 20 TL'ye anlaşmalarının ilgili kanun kapsamında hizmet akdi sayılmayacağı belirtilmiştir. Sonuç olarak derece mahkemelerinin kanaatinin taraflar arasında bir hizmet ilişkisi bulunmadığı yönünde olduğu görülmüştür. Hukuki nitelendirmenin hâkime ait olduğu gözönünde bulundurulduğunda başvurucunun bireysel başvuru kapsamında Mahkemenin gerekçesine yönelik şikâyetinin Mahkeme tarafından delillerin değerlendirilmesine ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğu anlaşılmıştır.

33. Başvurucunun, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşler hakkında bilgi sahibi olamadığına, delillerini ve iddialarını sunma, karşı tarafa sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının derece mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir beyanı olmadığı gibi mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

34. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Giderim Yönünden

35. Başvurucu maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

36. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

37. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağımlı ortaya koyamadığından maddi tazminat talebi reddedilmiş, talepte bulunmadığından manevi tazminata hükmedilmemiştir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

2. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Başvurucunun maddi tazminat talebinin **REDDİNE**,

D. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,6 TL yargılama giderinin başvurucuya **ÖDENMESİNE**,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA**,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Mersin 2. İş Mahkemesine (E.2007/206, K.2012/890) **GÖNDERİLMESİNE**,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına **GÖNDERİLMESİNE** 17/1/2023 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.